

**Główny Inspektor
Ochrony Roślin i Nasiennictwa**

Andrzej Chodkowski

SL.P.
M. Wylaż - kier. DNF
P. Włodek - rozryk z-ca KM
Wojewódzki Inspektorat Ochrony
Roślin i Nasiennictwa w Lublinie
Data **25-07-2024**
P. Kuzioł - k.DA
1875
poz. rej.
25.07.2024

Warszawa, 25.07.2024 r.

SAiK.0901.2.2024.4

Pani

Teresa Wylupek

Wojewódzki Inspektor

Ochrony Roślin i Nasiennictwa

w Lublinie

Wystąpienie pokontrolne

Na podstawie art. 6 ust. 3 oraz art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w **administracji** rządowej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 224), w okresie 26 - 27.03.2024 roku, działając z upoważnienia Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa, zespół kontrolerów w składzie:

- 1) Wiesław Cieślak, główny specjalista ds. audytu i kontroli w Głównym Inspektoracie Ochrony Roślin i Nasiennictwa- kierownik zespołu kontrolerów,
- 2) Anna Stepnowska, główny specjalista w Głównym Inspektoracie Ochrony Roślin i Nasiennictwa- kontroler w zespole,

w dniach 24 -25 kwietnia.2024 roku, przeprowadził kontrolę planową w trybie zwykłym, w formie wyjazdowej w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Lublinie,

Celem kontroli była ocena prawidłowości działań Wojewódzkiego Inspektora związanych z:

- planowaniem i realizacją w latach 2022-2023, kontroli zdrowotności roślin prowadzonych w ramach Wieloletniego programu kontroli występowania agrofagów ustalonego dla Polski na lata 2021-2027,
- nadzorem w 2023 roku nad działalnością podmiotów upoważnionych do wydawania paszportów roślin, wg wymagań określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2031 z dnia 26.10.2016 r. w sprawie środków ochronnych przeciwko agrofagom roślin.

W okresie objętym kontrolą:

- Wojewódzkim Inspektorem była Pani Teresa Wylupek,
- kierownikiem Działu Nadzoru Fitosanitarnego (DNF) był Pan Marek Wylaż, który jako osoba merytorycznie odpowiedzialna za realizację zadań stanowiących przedmiot kontroli, wraz ze współpracownikami udzielał kontrolującym odpowiedzi i wyjaśnień.

1. Planowanie i realizacja przez WIORiN w Lublinie w latach 2022-2023 kontroli w ramach Programu wieloletniego, ustalonego na lata 2021-2027

Opis ustalonego stanu faktycznego.

W trakcie czynności kontrolnych realizowanych w siedzibie Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Lublinie oraz zdalnie - w Oddziałach: Łuków i Puławy, przeprowadzono ustalenia polegające na odnotowaniu oświadczeń oraz ocenie wybranej dokumentacji, obrazującej sposób realizowania przez Wojewódzki Inspektorat wytycznych „Wieloletniego programu kontroli występowania agrofagów ustalonego dla Polski na lata 2021-2027” (zwanego dalej Programem lub PW), w tym szczegółowych wytycznych odnośnie działań kontrolnych zaplanowanych w ramach tego Programu na lata 2022 i 2023, przekazanych przez Głównego Inspektora do WIORiN pismami znak: BNFiWM.030.1.2021 z dnia 31.12.2021 r. oraz znak: BNFiWM.030.1.1.2023 z dnia 04.01.2023 r.

Dokumentację w powyższym zakresie, a także opis sposobu realizacji wykonywanych zadań przedstawili: Kierownik i pracownicy DNF oraz kierownicy Oddziałów WIORiN w Puławach i Łukowie.

Działania kontrolne w ramach Programu wieloletniego, w tym działania objęte *Single Market Programme*, będącego częścią PW (zwanego dalej SMP), wykonywane były przez wszystkie 16 Oddziałów WIORiN..

Podczas kontroli zweryfikowano 4 obszary działań realizowanych w latach 2022 i 2023:

1. Planowanie działań kontrolnych pod kątem agrofagów kwarantannowych w ramach PW,
2. Realizacja ww. działań kontrolnych,
3. Sprawozdania z wyników ww. działań kontrolnych,
4. Działania na rzecz zapewnienia jakości i spójności ww. działań kontrolnych.

1.1 Planowanie działań kontrolnych pod kątem agrofagów kwarantannowych w ramach Programu wieloletniego

Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika DNF, na początku każdego roku, po otrzymaniu wytycznych GIORiN z ustalonym zakresem działań kontrolnych w ramach PW, w tym SMP dla wojewódzkich inspektoratów, Dział Nadzoru Fitosanitarnego przygotowywał w formie tabelarycznej, wytyczne dla poszczególnych Oddziałów, w których ustalał m.in. zakres i liczbę działań kontrolnych w odniesieniu do każdego agrofaga przewidzianego do kontroli w danym roku na terenie województwa lubelskiego. Przy ustalaniu rodzaju i liczby działań kontrolnych dla poszczególnych Oddziałów uwzględniana była struktura upraw na danym terenie, obecność roślin żywicielskich dla danego agrofaga, liczba i profil działalności podmiotów podlegających obowiązkowej, corocznej kontroli, położenie Oddziału (np. sąsiedztwo z granicą państwową Polski, obecność ruchliwych tras/szlaków komunikacyjnych, centrów dystrybucji, miejsc obróbki drewna), obciążenie danego Oddziału pracą wynikającą z realizacji innych zadań określonych w przepisach prawa (np. obsługa eksportu), itp. Przy typowaniu miejsc (lokalizacji) i rodzaju upraw, gdzie były wystawione pułapki do odłowu wybranych agrofagów kwarantannowych, uwzględniano także ww. czynniki, w tym w szczególności typowane były lokalizacje, w których wcześniej nie były wystawiane pułapki na

danego agrofaga i w których istniało największe, potencjalne prawdopodobieństwo jego odłowienia.

W odniesieniu do miejsc produkcji materiału rozmnożeniowego wymagającego zaopatrzenia w paszport roślin (Grupa 1 – dopuszczone miejsca produkcji), w ślad za ww. wytycznymi GIORiN, WIORiN ustalał obowiązek przeprowadzenia min. 1 kontroli w 100% takich miejsc, a w odniesieniu do innych miejsc niż ww. (NA – nieautoryzowane miejsca), przydzielał konkretną liczbę działań kontrolnych dla danego agrofaga dla poszczególnych Oddziałów, tak aby ustalana dla całego województwa liczba kontroli w została zrealizowana. Następnie, oddziały weryfikowały zaproponowany przez WIORiN plan i w sytuacji, gdy zakładały, że nie będą w stanie pobrać próby/przeprowadzić kontroli pod kątem danego agrofaga na danym asortymencie (Grupa NA), zgłaszały to do DNF. Ponadto oddziały ustalały, w oparciu o dostępne dane, liczbę miejsc produkcji materiału rozmnożeniowego (Grupa 1), które podlegały obowiązkowej kontroli w danym roku oraz liczbę kontroli w tych miejscach. Zgodnie z wyjaśnieniami Kierowników Oddziałów w Puławach i Łukowie, dane nt. liczby ww. podmiotów (Grupa 1), pozyskiwane były z ZSIORiN, z wniosków o wpis do urzędowego rejestru podmiotów profesjonalnych i/lub wniosków o upoważnienie do wydawania paszportów roślin, a także w oparciu o wyniki kontroli przeprowadzonych w roku poprzedzającym rok, dla którego planowane były działania. Ponadto, przy ustalaniu liczby ww. miejsc do skontrolowania uwzględniano także nowe podmioty, które w roku poprzedzającym rok, dla którego planowane były działania, uzyskały wpis do urzędowego rejestru podmiotów profesjonalnych oraz liczbę podmiotów, które w tym okresie zostały wykreślone z ww. rejestru.

Uzupełniony i zweryfikowany przez oddziały plan, odsyłany był do DNF, gdzie podlegał ponownej ocenie i weryfikacji, a następnie wszystkie dane przekazane przez oddziały były agregowane w 1 dokumencie (tabeli) - jako plan na dany rok dla całego województwa, który przekazany został do GIORiN.

Jako dowód takiego sposobu działania kontrolowany przedstawił wydruki projektów Planów WIORiN z ustalonymi dla oddziałów działaniami kontrolnymi na lata 2022 i 2023 oraz wydruki zweryfikowanych i uzupełnionych przez 4 wybrane przez kontrolującego Oddziały planów na rok 2022 (Biała Podlaska, Lublin) i rok 2023 (Łączna i Tomaszów Lubelski), a także wydruk Planu na 2023 r. dla całego WIORiN. Zakres danych zawartych w przekazanym do GIORiN Planie na rok 2023 był zgodny z wzorem formularza, określonym w zał. II cz. II rozporządzenia Komisji 2020/1231.

Dodatkowo, w celu bieżącego monitorowania realizacji wytycznych określonych przez WIORiN dla jednostek podległych na dany rok, zgodnie z Zarządzeniem Wojewódzkiego Inspektora nr 5/13 z dnia 23.07.2013 r. w *sprawie wprowadzenia zasad planowania i wydatków oraz sprawozdawczości z wykonania zadań i wydatków WIORiN w Lublinie*, wszystkie Działy merytoryczne WIORiN, w tym DNF ustalały dla każdego Oddziału Roczny plan zadań (RPZ) z różnych zakresów tematycznych. Wśród tych zadań w poz. 26 RPZ, ustalona była liczba kontroli fitosanitarnych zdrowia roślin (oprócz SMP) oraz w poz. 27 RPZ - liczba kontroli zdrowia roślin i liczba prób objętych programem SMP. Na podstawie przesłanego przez WIORiN RPZ wszystkie Oddziały przygotowały harmonogram realizacji zadań z podziałem na poszczególne miesiące danego roku i przekazały go do WIORiN. Zgodnie z wyjaśnieniami Kierowników Oddziałów w Puławach i Łukowie, działania dla poz. 26 i 27 RPZ planowane były głównie w miesiącach maj-wrzesień, z uwagi na biologię agrofagów, fazę rozwojową roślin oraz warunki klimatyczne, kiedy to istniało największe prawdopodobieństwo ewentualnego wykrycia danego agrofaga.

W pozostałych miesiącach roku planowane były kontrole roślin i produktów roślinnych znajdujących się w warunkach zamkniętych fizycznie (uprawianych pod osłonami, składowanych w magazynach, przechowalniach itp.). Sprawozdania z realizacji zadań ustalonych w harmonogramie, przesyłane były do WIORiN przez Oddziały w okresach miesięcznych. Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika DNF taki sposób planowania i raportowania pozwalał WIORiN na bieżące monitorowanie sytuacji (szczególnie w odniesieniu do realizacji wytycznych SMP) i szybkie podjęcie ewentualnych działań naprawczych, w przypadku zaistnienia zagrożeń związanych z potencjalnym niezrealizowaniem wszystkich działań ustalonych dla WIORiN w Lublinie na dany rok.

Jako dowód takiego sposobu działania przedstawiono RPZ na 2022 i 2023 r. przesłane przez WIORiN do Oddziałów, przykładowe harmonogramy wykonania zadań z podziałem na miesiące oraz sprawozdania z realizacji tych zadań za lata 2022 i 2023, przygotowane przez Oddziały w Puławach i Łukowie.

1.2 Realizacja działań kontrolnych pod kątem agrofagów kwarantannowych, realizowanych w ramach Programu Wieloletniego

Zgodnie z wytycznymi GIORiN, w roku 2022 działaniami kontrolnymi w ramach PW objęto w woj. lubelskim 75 agrofagów kwarantannowych i objętych środkami, o których mowa w art. 29 i 30 rozporządzenia Komisji 2016/2031 (zwanym dalej „agrofagami objętymi środkami”), w tym: 15 agrofagów priorytetowych, 12 agrofagów kwarantannowych, których występowanie stwierdzono na terytorium Unii, 3 agrofagi objęte środkami i 45 agrofagów kwarantannowych, których występowania nie stwierdzono na terytorium Unii. W roku 2023 kontrolami objęto 71 agrofagów, w tym: 15 agrofagów priorytetowych, 14 agrofagów kwarantannowych, których występowanie stwierdzono na terytorium Unii, 3 agrofagi objęte środkami i 39 agrofagów kwarantannowych, których występowania nie stwierdzono na terytorium Unii.

W trakcie kontroli oceniono wyrywkowo wybrane dokumenty sporządzane na okoliczność kontroli prowadzonych w latach 2022 i 2023 na materiale rozmnożeniowym oraz innych roślinach niż materiał rozmnożeniowy, w różnych lokalizacjach, na różnych roślinach żywicielskich, w odniesieniu do 12 agrofagów, tj. *Anoplophora chinensis*, *Spodoptera frugiperda*, *Fusarium circinatum*, *Polygraphus proximus*, *Pissodes fasciatus* i *Rose rosette virus*, *Agrilus planipennis*, *Xylella fastidiosa*, *Ceratocystis platani*, *Anthonomus bisignifer*, *Scirtothrips* spp. (3 agrofagi, kontrolowane jako 1 grupa) oraz Tomato brown rugose fruit virus.

Ocena przedłożonych dokumentów w odniesieniu do ww. agrofagów wykazała, że działania kontrolne były prowadzone na właściwych gatunkach lub rodzajach roślin, będących żywicielami ww. agrofagów, we właściwych terminach i lokalizacjach. Pułapki do odłowu wybranych szkodników owadów były wywieszone we właściwych lokalizacjach i kontrolowane we właściwych terminach, zgodnie z wytycznymi GIORiN.

Fakt przeprowadzenia poszczególnych działań kontrolnych odnotowywany był w formie papierowej, w różnego rodzaju dokumentach.

Z kontroli prowadzonych u podmiotów w ramach PW (w tym SMP), sporządzane były Protokoły kontroli. Dokumenty te zawierały informacje o których mowa w art. 26 ust. 2 ustawy o Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, w tym m.in. dane dot. kontrolowanego asortymentu (rośliny, produkty roślinne, przedmioty) oraz agrofagów pod kątem których prowadzono oceny wizualne i wyniki tych ocen.

Jeżeli w ramach kontroli pobierana była próba do badań laboratoryjnych, to na okoliczność jej pobrania sporządzany był Protokół pobrania próby. W protokole tym zamieszczane były dane podmiotu, nazwa rośliny, produktu roślinnego lub przedmiotu z których pobierano próbę, miejsce pobrania próby, nr partii, wielkość partii, wielkość próby i agrofag na obecność którego pobierano próbę.

W przypadku, gdy działania kontrolne prowadzone były przy użyciu pułapek feromonowych/lepowych, na okoliczność zawieszenia pułapki sporządzany był protokół kontroli, a następnie poszczególne kontrole pułapki dokumentowane były w „Karcie prowadzenia kontroli występowania agrofaga”, którą po zakończeniu monitorowania dołączano w formie załącznika do protokołu kontroli sporządzanego na okoliczność zawieszenia pułapki. W karcie tej zamieszone były informacje nt. lokalizacji, w której wystawiono pułapkę, opis stanowiska kontroli (rodzaj uprawy, odległość od dróg, przejść granicznych itp.), informacja, czy na danym stanowisku prowadzono obserwacje pod kątem danego agrofaga w poprzednich latach, data wystawienia pułapki, daty poszczególnych kontroli, wyniki tych kontroli, daty wymiany wabika i innych komponentów pułapki (np. lepu), data zakończenia obserwacji, oraz dane inspektora wykonującego kontrole.

W sytuacji, gdy kontrole były prowadzone w odniesieniu do roślin rosnących na nieużytkach, pasach drogowych, poboczach dróg, torowiskach kolejowych, parkach itp., kontrole takich roślin pod kątem agrofagów kwarantannowych lub objętych środkami były prowadzone najczęściej bez udziału posiadacza (osoby odpowiadającej/władającej danym terenem/miejscem), a na okoliczność przeprowadzenia takiej kontroli sporządzana była „Karta lustracyjna”. W dokumencie tym wskazywano lokalizację, rodzaj/gatunek kontrolowanych roślin, wielkość poddaną kontroli, nazwę kontrolowanego agrofaga, wynik kontroli. Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika DNF w ww. lokalizacjach znajdowały się najczęściej pojedyncze rośliny żywicielskie danego agrofaga lub ich małe skupiska (co znalazło potwierdzenie w skontrolowanych wrywkowo dokumentach) i ustalenie właściciela/osoby władającej danym miejscem oraz umówienie się na wspólną kontrolę zajęłoby niewspółmiernie dużo czasu w porównaniu do czasu trwania samej kontroli i oceny tych roślin. Dlatego też, w sytuacji, gdy rośliny rosnące w ww. lokalizacjach nie wykazywały objawów chorobowych lub obecności szkodnika, kontrole takie prowadzone były bez udziału strony, a na okoliczność ich przeprowadzenia sporządzana była karta lustracyjna podpisywana przez inspektora przeprowadzającego tę ocenę. Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika DNF, posiadacz lub osoba władająca takim miejscem byłaby ustalana/identyfikowana i uczestniczyłaby w kontroli w przypadku zaobserwowania objawów chorobowych lub obecności szkodnika i konieczności pobrania próby do badań laboratoryjnych.

Ponadto, w ww. dokumentach sporządzanych na okoliczność działań kontrolnych prowadzonych w ramach Programu SMP, przy nazwie kontrolowanego agrofaga zamieszczany był skrót „SMP” lub pieczęć „PROGRAM SMP”. Zgodnie z wyjaśnieniem złożonym przez Kierownika DNF, informacje te pozwalały na właściwe zebranie danych do sprawozdań z Programu SMP oraz czytelne udokumentowanie faktu przeprowadzenia poszczególnych działań kontrolnych, które były częściowo dofinansowane ze środków unijnych.

Jako dowód takiego sposobu działania przedstawiono losowo wybrane przez kontrolera dokumenty sporządzane przez inspektorów WIORiN na okoliczność przeprowadzenia kontroli pod kątem ww. agrofagów w latach 2022 i 2023 r.

Wśród kontrolowanych dokumentów, odnotowano 1 przypadek, gdzie pobrano próbę w ramach SMP z dzikorosnących roślin *Rosa* sp. pod kątem *Rose rosette virus*, bez udziału kontrolowanego (Protokół OPU.7121.3.3.2022 z dnia 21.06.2022; wynik negatywny CL.FF.713.1431.2022 z dnia 30.06.2022). Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika Oddziału w Puławach, próba ta została pobrana w ramach Programu SMP, pod kątem formy latentnej ww. wirusa, z roślin niewykazujących objawów zakażenia.

Ponadto, wśród kontrolowanych dokumentów, odnotowano jeden protokół, z którego wynika, że pierwszą ocenę pułapki pod kątem *Anoplophora chinensis* przeprowadzono po 19 dniach od jej zawieszenia. Pułapka została zawieszona w dniu 03.06.2022 r., a pierwsza ocena została przeprowadzona w dniu 23.06.2022 r. (Protokół znak: OJL.7121.2.11.2022 z dnia 03.06.2022 r.). Zgodnie z „Wytycznymi do prowadzenia działań kontrolnych pod kątem wykrycia obecności kwarantannowych gatunków chrząszczy z rodzaju *Anoplophora*”, pułapki należy kontrolować min. co 2 tygodnie od momentu ich zainstalowania.

1.3. Sprawozdania z wyników działań kontrolnych, prowadzonych w ramach PW

Zgodnie z wyjaśnieniami kierownika DNF, sprawozdania z realizacji wykonywanych działań kontrolnych przesyłane są przez Oddziały w okresach miesięcznych (RPZ), półrocznych (z SMP) oraz rocznych (PW, SMP).

Realizacja wykonania tych zadań pod kątem ilościowym była monitorowana na bieżąco przez DNF, poprzez weryfikację sprawozdań RPZ. W przypadku stwierdzenia zagrożenia niewykonania określonych działań (szczególnie w ramach SMP) przez dany Oddział z przyczyn obiektywnych, np. brak roślin żywicielskich danego agrofaga na terenie Oddziału, działania te były delegowane do innego Oddziału, tak aby zapewnić zrealizowanie wszystkich zaplanowanych działań w ramach PW na poziomie województwa. Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika DNF, sytuacje takie miały miejsce bardzo rzadko.

Na podstawie przekazanych przez Oddziały sprawozdań, DNF sporządzał i przekazywał do GIORiN sprawozdanie z liczby wykonanych działań kontrolnych za I półrocze danego roku w ramach SMP dla całego województwa (w formie tabelarycznej). W przesłanym dokumencie wskazywał liczbę poszczególnych działań wykonanych w I półroczu oraz w kolumnie „Uwagi do realizacji działań” – wskazywał dodatkowo czy są/nie ma zagrożenia realizacji wytycznych SMP na dany rok. W sprawozdaniach za I półrocze 2022 i 2023 roku, w odniesieniu do żadnego z zaplanowanych działań, nie odnotowano zagrożeń wykonania Planu. Jako dowód takiego sposobu działania przedstawiono wydruki sprawozdań za I półrocze 2022 r. z Oddziałów w Biłgoraju, Łęcznej, za I półrocze 2023 – Oddziałów w Puławach i Tomaszowie Lubelskim oraz wydruki sprawozdań zbiorczych dla całego WIORiN w Lublinie za I półrocze 2022 i 2023.

Na początku każdego roku sprawozdawczego, Oddziały przygotowywały szczegółowe sprawozdanie za rok poprzedni z wyników kontroli występowania agrofagów kwarantannowych i objętych środkami, prowadzonych w ramach PW (w tym SMP) oraz 2 odrębne sprawozdania z realizacji wytycznych ustalonych tylko w ramach SMP, tj. „Tabela 1a – Rozliczenie ilościowe z wykonanych działań kontrolnych w ramach SMP” oraz „Tabela 3a – Wykaz przeprowadzonych działań kontrolnych w ramach SMP”.

Sprawozdania te były następnie weryfikowane i sprawdzane przez DNF i na ich podstawie przygotowywane były zbiorcze sprawozdania dla całego województwa, które po posegregowaniu i zsumowaniu przekazywano do GIORiN. Tabela z realizacji wytycznych w ramach PW była zgodna z wzorem formularza zamieszczonego w zał. I, cz. II rozporządzenia Komisji 2020/1231, a

pozostałe - zgodne z wzorami formularzy, ustalonymi w wytycznych GIORiN. Jako dowód takiego sposobu działania przedstawiono wydruki Sprawozdania z Oddziałów w Lublinie i Opolu Lubelskim (za 2022 r.) oraz Oddziałów w Łęcznej i Tomaszowie Lubelskim (za 2023 r.), a także wydruki sprawozdania z realizacji zadań w ramach PW (w tym SMP), przygotowane w odniesieniu do całego województwa za 2022 - 2023 r. Ponadto, przedłożono wydruki sprawozdań z działań kontrolnych wykonanych w ramach SMP (Tabela 1a – Rozliczenie ilościowe z wykonanych działań kontrolnych w ramach SMP” oraz „Tabela 3a – Wykaz przeprowadzonych działań kontrolnych w ramach SMP” za lata 2022 i 2023 r.

Analiza przedłożonych dokumentów wykazała, że w latach 2022 i 2023 r. WIORiN w Lublinie zrealizował zaplanowane działania w ramach PW, w tym SMP.

1.4. Działania na rzecz zapewnienia jakości i spójności kontroli realizowanych w ramach Programu Wieloletniego

Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika DNF, zarówno inspektorzy DNF jak i inspektorzy Oddziałów WIORiN w Lublinie uczestniczyli w latach 2022-2023 w szkoleniach, na których omawiane były zagadnienia dotyczące agrofagów kontrolowanych w ramach PW i SMP oraz zasady planowania i sprawozdawczości z ww. zakresu.

W szkoleniach z ww. zakresu organizowanych przez BNFiWM GIORiN, przeprowadzonych w dniach 13.01.2022 i 16.01.2023 r. uczestniczyli inspektorzy DNF. Następnie, w ślad za ww. szkoleniami inspektorzy DBF przeprowadzili szkolenia dla inspektorów Oddziałów. Szkolenia te zostały przeprowadzone w dniach 07.02.2022 r. – stacjonarne (narada kierowników Oddziałów), 17.03.2022 r. – online (dla inspektorów realizujących zadania z zakresu zdrowia roślin) oraz 23.01.2023 r. – online (dla inspektorów realizujących zadania z zakresu zdrowia roślin).

Ponadto, zarówno inspektorzy DNF jak i inspektorzy Oddziałów uczestniczyli w szkoleniach/webinariach online organizowanych przez:

- CL GIORiN, na których omawiane były wszystkie agrofagi objęte Programem Wieloletnim w latach 2022-2023 (objawy występowania, biologia, rośliny żywicielskie, sposoby rozprzestrzeniania, zasady prowadzenia kontroli, w tym kontroli pułapek itp.), oraz
- Instytut Ochrony Roślin – PIB, na których omówione były wszystkie agrofagi priorytetowe, kontrolowane m.in. w ramach Programu Wieloletniego w latach 2022-2023 (zakres omawiany na webinarach analogiczny jak szkoleń powyżej).

Zgodnie informacjami przekazanymi przez Kierownika DNF, które zostały potwierdzone przez pracowników DNF i Kierowników Oddziałów w Łukowie i Puławach, inspektorzy realizujący zadania z przedmiotowego zakresu, korzystali także w ramach samokształcenia z przygotowanych przez GIORiN i zamieszczonych na stronie internetowej Inspekcji, materiałów instruktażowych w postaci:

- opracowań dotyczących agrofagów szkodliwych, zawierających informacje w zakresie: nazwy agrofaga szkodliwego, roślin żywicielskich, występowania w Polsce, możliwości zadomowienia się danego agrofaga w Polsce, zasady prowadzenia lustracji pod kątem danego agrofaga, zasady pobierania prób i zdjęcia agrofagów i/lub objawów uszkodzeń roślin przez nie powodowanych,
- ulotek opracowanych dla wszystkich kontrolowanych w ramach PW agrofagów w latach 2022-2023;

Ponadto, w odniesieniu do prowadzenia kontroli agrofagów kontrolowanych przy użyciu pułapek feromonowych lub lepowych, inspektorzy korzystali z opracowanych przez GIORiN „Wytycznych do prowadzenia działań poszukiwawczych w celu wykrycia obecności agrofaga kwarantannowego”.

Dodatkowo, w uzupełnieniu do ww. materiałów, WIORiN w Lublinie opracował w formie tabelarycznej, własne materiały instruktażowe dla inspektorów WIORiN w Lublinie pt. „Terminarz prowadzenia kontroli na obecność agrofagów kwarantannowych i innych agrofagów regulowanych”, w których do wybranego gatunku lub rodzaju roślin przypisano/ustalono wykaz agrofagów (kwarantannowych, objętych środkami i regulowanych agrofagów niekwarantannowych), dla których dany gatunek/rodzaj roślin jest żywicielem i które należało na nich kontrolować. W dokumencie tym ustalony był także rodzaj działań kontrolnych (ocena wizualna, pobranie próby, ocena pułapki), części rośliny lub materiał podlegający kontroli oraz terminy (miesiące roku), w których należało je prowadzić.

Jako dowód takiego sposobu działania przedstawiono „Sprawozdanie Działu Nadzoru Fitosanitarnego dot. szkoleń w 2022 r.”, w którym wyszczególnione zostały między innymi ww. szkolenia dotyczące PW i SMP. Ponadto przedstawiono Programy Szkoleń z ww. zakresu, przeprowadzone przez DNF w dniach 23.01.2023 r. i 29.06.2023 r. wraz z listami obecności. Przedłożono także przykładowe materiały opracowane przez WIORiN w Lublinie dla wybranych gatunków/rodzajów roślin, których żywicielami są agrofagi wytypowane do szczegółowej analizy podczas niniejszej kontroli.

Ocena.

Ocena działań Wojewódzkiego Inspektora w zakresie planowania i realizacji działań kontrolnych w ramach PW, w tym SMP w latach 2022-2023 oraz sporządzania sprawozdawczości z wykonania tych działań jest pozytywna.

Zapisy w dokumentacji źródłowej potwierdzają, że rodzaj i liczba zaplanowanych działań kontrolnych oraz sposób ich zaplanowania były zgodne z wytycznymi GIORiN. Analiza przedłożonych dokumentów sporządzanych na okoliczność prowadzenia kontroli, w tym pobierania prób do badań laboratoryjnych wykazała, że działania kontrolne pod kątem ww. agrofagów były prowadzone zgodnie z wytycznymi GIORiN, na właściwych gatunkach i/lub rodzajach roślin, we właściwych terminach i lokalizacjach. Stwierdzone, pojedyncze uchybienia w zakresie terminowości wykonania kontroli pułapki oraz dokumentowania działań kontrolnych, nie miały istotnego wpływu na efektywność działań i prawidłowy ich zakres, który był w pełni zgodny z wytycznymi GIORiN. Niemniej jednak, mając na uwadze, że ewentualne wykrycie agrofaga kwarantannowego wiąże się z nałożeniem obowiązków kwarantannowych na posiadacza danych roślin, próby do badań laboratoryjnych powinny być pobierane w jego obecności. Należy także przestrzegać terminów dotyczących częstotliwości kontroli pułapek, ustalonych w wytycznych GIORiN.

Sprawozdania z działań kontrolnych pod kątem agrofagów kwarantannowych i objętych środkami w ramach PW za lata 2022-2023 były sporządzane terminowo i prawidłowo, zarówno pod względem merytorycznym jak i ilościowym, zgodnie z wytycznymi GIORiN.

Inspektorzy WIORiN w Lublinie realizujący zadania w ramach PW, w tym SMP brali udział w szkoleniach dedykowanych agrofagom kontrolowanym w ramach tego Programu oraz otrzymywali właściwe wytyczne, opracowania i materiały instruktażowe, które były dobrą podstawą do właściwego zrealizowania zadań ustalonych w ramach PW.

2. Kontrole podmiotów upoważnionych do wydawania paszportów roślin (rok 2023).

Wojewódzki Inspektor upoważnił profesjonalne podmioty do wydawania paszportów roślin dla konkretnych rodzin, rodzajów lub gatunków oraz typów towarów dotyczących roślin produktów roślinnych i innych przedmiotów, zgodnie z treścią art. 89 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2016/2031 z dnia 26 października 2016 roku w sprawie środków ochronnych przeciwko agrofagom roślin (. . .) (dalej: rozporządzenie 2016/2031). Obowiązek corocznej kontroli upoważnionych podmiotów wynika z normy zapisanej w art. 92 ust. 1 tego rozporządzenia. Celem kontroli było sprawdzanie, czy podmioty te przestrzegają wymagań związanych w wydawaniem paszportów i prowadzeniem dokumentacji, określonych w szczególności w pozostałych przepisach rozporządzenia 2016/2031.

Zgodnie z danymi ZSIORiN, na dzień 31.12.2023 r. na terenie województwa świętokrzyskiego zarejestrowanych było 475 podmiotów posiadających przedmiotowe upoważnienie. Najwięcej z nich podlegało nadzorowi Oddziału w Puławach i Lublinie. Zgodnie z wyjaśnieniami kontrolowanego, we wszystkich podmiotach przeprowadzono kontrole urzędowe z obszaru wydawania paszportów roślin. Kierując się zasadą ekonomiki działania te były najczęściej łączone z wizualną oceną zdrowotności roślin i przedmiotów stwierdzonych w trakcie czynności kontrolnych. Na potrzeby szczegółowej analizy zapisów w dokumentacji kontrolnej, kontrolerzy dobrali w sposób losowy, celowany próbę składającą się z 13 protokołów sporządzonych przez inspektorów z różnych oddziałów WIORiN, po kontrolach u podmiotów o zróżnicowanym profilu działalności (szkółki roślin ozdobnych i sadowniczych, szkółki leśne, gospodarstwa rolne, dystrybutorzy materiału roślinnego), tak aby zapewnić jak najszerszy przekrój podmiotów. Ich wykaz zawiera załącznik nr 1.

2.1. Sposób opisywania i dokumentowania ustaleń kontroli w protokołach kontroli podmiotu profesjonalnego upoważnionego do wydawania paszportów roślin.

Przepisy prawa jak i wytyczne Głównego Inspektora nie określają układu informacyjnego protokołu sporządzanego z wykonanych czynności kontrolnych. Wojewódzki Inspektor opracował i przekazał do stosowania wzór protokołu, częściowo wystandaryzowany w postaci „check-listy” z pytaniami i opcjami wyboru odpowiedzi na nie. Wzór protokołu kontroli zawiera ponadto część opisową, w której kontrolerzy mogli zapisywać dodatkowe informacje w sprawach objętych pytaniami z „check-listy” oraz zapisywać inne informacje uzyskane od kontrolowanego w formie oświadczenia lub na podstawie okazanej dokumentacji. Kserokopie niektórych dokumentów np. rejestrów identyfikowalności, przykładowych paszportów roślin, czy rejestrów wykonanych przez podmiot kontroli zdrowotności były dołączane do protokołów kontroli w formie numerowanych załączników.

2.2. Analiza merytorycznych zapisów w protokołach kontroli.

Analiza zapisów w wybranych do próby losowej protokołach została przeprowadzona w celu ustalenia, czy kontrole objęły wszystkie wymagania dla podmiotów upoważnionych, określone w przepisach rozporządzenia 2016/2031, w szczególności

a) obowiązek zamieszczanie na paszportach roślin danych określonych w załączniku nr 7 część A rozporządzenia, przy dochowaniu formy paszportu opisanej w art. 81 ust. 1 rozporządzenia;

W tym zakresie protokoły kontroli zawierają podane w sposób wystandaryzowany informacje o formie paszportów, ich widoczności, czytelności, o wydawaniu paszportów dla roślin i produktów

roślinnych zgodnie z posiadanym upoważnieniem, o umieszczaniu na paszportach danych określonych w rozporządzeniu. W większości przypadków zapisanym w protokole informacjom towarzyszył załącznik w postaci skanu/zdjęcia przykładowego paszportu.

b) obowiązek wykonywania oceny zdrowotności dla celów wydania paszportów z zachowaniem warunków określonych w art. 87 ust. 3 rozporządzenia

Wszystkie kontrolowane podmioty z wybranej próby oświadczyły, że ocena była wykonywana. Odnotowując ten fakt kontrolerzy z WIORIN dodawali każdorazowo, że osoba/osoby wykonujące ocenę wizualną zdrowotności posiadały stosowane kwalifikacje potwierdzone zaświadczeniem wydanym przez Wojewódzkiego Inspektora.

c) obowiązek prowadzenia rejestrów ocen zdrowotności roślin dla których wydaje się paszporty i ich przechowywanie co najmniej przez 3 lata (art. 87 ust.3 lit d rozporządzenia);

Informacja o prowadzeniu rejestru uzupełniana była przez kontrolerów w opisie ustaleń poprzez podanie jego formy (elektronicznie, papierowo) oraz danych, jakie w rejestrze są umieszczane.

d) obowiązek prowadzenia rejestrów identyfikowalności zawierających informacje o dostarczonych i zbytych jednostkach handlowych roślin, produktów roślinnych i innych przedmiotów objętych przepisami rozporządzenia i przechowywanie danych w rejestrze przez co najmniej 3 lata od daty dostawy lub zbycia (art. 69 ust. 1,2,3,4 rozporządzenia);

We wszystkich protokołach kontroli podmiotów, które w okresie objętym kontrolą wydawały paszporty roślin odnotowany jest fakt prowadzenia rejestru identyfikowalności. Skany/kserokopie rejestrów stanowią załączniki do protokołów. Informacje zapisane w rejestrach nie były przez kontrolujących inspektorów kwestionowane.

e) obowiązek monitorowanie przez podmiot punktów krytycznych i podejmowanie działań przeciwdziałających ryzyku fitosanitarnemu (art. 90 ust. 1,2 rozporządzenia).

Wszystkie podmioty, które w okresie objętym kontrolą wydawały paszporty roślin zadeklarowały prowadzenie działań prewencyjnych, eliminujących lub ograniczających zagrożenie fitosanitarne, co odnotowane zostało w protokołach kontroli. W niektórych protokołach, w części opisowej znajdują się bardziej szczegółowe informacje, na czym te działania prewencyjne polegały.

Ocena

Na podstawie informacji i zapisów zawartych w poddanej analizie próbie kontrolnej (zbiór protokołów kontroli - zał. nr 1) zasadne jest wydanie pozytywnej oceny działań prowadzonych przez Wojewódzkiego Inspektora na rzecz kontrolowania podmiotów, które zostały upoważnione do indywidualnego wydawania paszportów roślin. Przytoczona dokumentacja źródłowa w postaci wybranych protokołów z kontroli takich podmiotów potwierdza, że w 2023 roku, czynnościami kontrolnymi w sposób należyty objęte zostały obowiązki podmiotów wymienione w przepisach rozporządzenia nr 2016/2031 oraz przepisach

3. OCENA CAŁOŚCIOWA KONTROLOWANEJ JEDNOSTKI

Celem kontroli była ocena prawidłowości działań Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Kielcach wykonywanych w związku z planowaniem i realizacją w latach 2022-2023, kontroli zdrowotności roślin prowadzonych w ramach Wieloletniego programu kontroli występowania agrofagów ustalonego dla Polski na lata 2021-2027, a także kontrolowaniem w 2023

roku, działalności podmiotów upoważnionych do wydawania paszportów roślin, wg wymagań określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2031 z dnia 26.10.2016 r. w sprawie środków ochronnych przeciwko agrofagom roślin.

Całościowa analiza informacji, ustaleń i oświadczeń zebranych w trakcie kontroli, wykazała, że zadania dotyczące kontrolowanej problematyki, zostały w okresie objętym kontrolą zrealizowane, a ich wykonanie poprzedzone było odpowiednimi czynnościami planistycznymi i organizacyjnymi, włącznie z opracowaniem i wdrożeniem wystandaryzowanych formularzy pozwalających zachować spójność wykonywanych czynności oraz ich odpowiedni zakres przedmiotowy. W związku z powyższym kontrolujący nie wniesli uwag do realizacji zadań. Równocześnie, szczegółowa weryfikacja zapisów ujętych w protokołach sporządzanych w wyniku kontroli urzędowych wykonywanych w obu kontrolowanych obszarach przez uprawnionych inspektorów WIORiN w Lublinie, przy uwzględnieniu przyjętych w programie kontroli kryteriów oceny pozwalają na wydanie całościowej oceny pozytywnej wobec kontrolowanej jednostki.

W związku z powyższym, odstępuję od wydawania Wojewódzkiemu Inspektorowi zaleceń pokontrolnych.

Andrzej Chodkowski
Główny Inspektor
/podpisano elektronicznie/

**Główny Inspektor
Ochrony Roślin i Nasiennictwa**

Andrzej Chodkowski

Warszawa, 25.07.2024 r.

SAiK.0901.2.2024.5

Pan

Krzysztof Komorski

Wojewoda Lubelski

Szanowny Panie Wojewodo,

Zgodnie z art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz.U. nr 185, poz.1092 ze zm.) informuję, że w dniach 24 - 25 kwietnia 2024 r. w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Lublinie przeprowadzona została kontrola problemowa, której zakres tematyczny obejmował działania Wojewódzkiego Inspektora:

- w zakresie nadzoru nad podmiotami upoważnionymi do wypełniania paszportów roślin (rok 2023),
- związane z realizacją kontroli zdrowotności roślin w ramach Wieloletniego programu kontroli występowania agrofagów (lata 2022 -2023).

Przeprowadzone czynności wykazały, że powyższe zadania zostały w sposób prawidłowy zrealizowane i należycie udokumentowane. Wojewódzki Inspektor uwzględnił w rocznych planach pracy wszystkie wytyczne przekazane przez Głównego Inspektora, a analiza zapisów w udostępnionej dokumentacji kontrolnej (celowany dobór próby do badań) potwierdziła, że zaplanowane działania zostały wykonane. Zespół kontrolerów nie stwierdził uchybień również w stosunku do wymagań określonych w przepisach prawa unijnego.

W związku z powyższym odstąpiłem od wydawania Wojewódzkiemu Inspektorowi zaleceń pokontrolnych.

Z poważaniem

ŚezdPracownikNazwa

ŚezdPracownikStanowisko

/podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

Pani

Teresa Wyłupek

Wojewódzki Inspektor

Ochrony Roślin i Nasiennictwa

w Lublinie

